

بررسی موانع خوداشتغالی از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی کرمانشاه

حسین آگهی^۱، فاطمه قربانی پیرعلی‌دهی^۲ و سمیره صی محمدی^۳

۱ و ۳- دانشیار و دانشجوی دکتری، دانشگاه رازی کرمانشاه
۲- دانشجوی دکتری، دانشگاه رازی کرمانشاه، (نویسنده مسؤل: fateme_ghorbani143@yahoo.com)
تاریخ دریافت: ۹۴/۱۰/۲۱ تاریخ پذیرش: ۹۵/۱/۲۳

چکیده

خوداشتغالی یکی از بهترین گزینه‌ها جهت آماده نمودن فراگیران نظام آموزش عالی جهت اشتغال در بازار کار و برخورد با مشکل بیکاری است اما موانعی بر سر راه آن وجود دارد. هدف پژوهش حاضر بررسی موانع خوداشتغالی از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی کرمانشاه است. رویکرد کلی تحقیق کمی و به لحاظ هدف کاربردی است. جامعه آماری تحقیق را ۴۷۰ نفر از دانشجویان تشکیل دادند. بر اساس روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی ۵۲ نفر دانشجویان دکتری و ۱۶۰ نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد به منظور انجام مطالعه انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده، از پرسشنامه‌ی محقق ساخته استفاده شد. روایی پرسشنامه توسط افراد صاحب‌نظر (اساتید گروه ترویج و توسعه‌ی روستایی دانشگاه رازی و برخی از کارشناسان کارآفرینی در استان) و پایایی آن نیز با محاسبه‌ی ضریب آلفای کرونباخ (۰/۸۶ =) تأیید شد. برای تجزیه و تحلیل نتایج از تحلیل عاملی اکتشافی و نرم‌افزار SPSS استفاده شد. بر اساس نتایج تحلیل عاملی اکتشافی چهار عامل آموزشی، ساختاری-سیاستی، شخصیتی و اجتماعی-اقتصادی جزء موانع خوداشتغالی از دیدگاه دانشجویان هستند که ۵۵/۷۶ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کنند. برگزاری جلسات مشترک دانشجویان با بخش خصوصی، آشنا نمودن دانشجویان با قوانین کسب‌وکار کشاورزی و تنظیم محتوای آموزشی بر اساس نیازهای بازار کار برای بهبود وضعیت خوداشتغالی در آینده پیشنهاد می‌شود.

واژه‌های کلیدی: موانع خوداشتغالی، کارآفرینی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، دانشگاه رازی

مقدمه

بخش کشاورزی یکی از توانمندترین بخش‌های اقتصادی کشور و تأمین‌کننده‌ی بیش از یک پنجم صادرات غیرنفتی و ۹۰ درصد مواد اولیه‌ی صنایع کشاورزی و غذایی کشور است (۲). از سوی دیگر، روند افزایشی و نگران‌کننده‌ی بیکاری در میان گروه‌های تحصیلی و به ویژه دانش‌آموختگان رشته‌های مهندسی کشاورزی به یکی از مشکلات و مسائل جامعه‌ی امروزی تبدیل شده است. در بخش کشاورزی از ۲۵ سال گذشته تاکنون حدود ۵۰ هزار نفر از دانش‌آموختگان رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی مشغول به خدمت شده‌اند، از این میزان ۳۵ هزار نفر (معادل ۷۰ درصد) در بخش دولتی و ۱۵ هزار نفر (معادل ۳۰ درصد) در بخش‌های غیردولتی مشغول به کار شده‌اند (۱۴).

رهایی (۱۸) به نقل از فرهادیان و همکاران به این مسئله اشاره کرده است که عدم رونق اقتصادی کشاورزی، گسترش بی‌رویه‌ی رشته‌های کشاورزی و عرضه‌ی فراوان تحصیل‌کردگان، اشباع بخش دولتی و سیاست کاهش نیروی کار و عدم توان جذب در بخش خصوصی باعث شده است تا دهه‌ی ۱۳۸۰ با بحران شدید بیکاری دانش‌آموختگان کشاورزی همراه باشد.

بنابراین، ظرفیت پایین سازمان‌های دولتی برای جذب و استخدام دانش‌آموختگان نظام آموزش عالی، موجب افزایش چشم‌گیر بیکاری در میان آن‌ها شده است. در این راستا، شواهد موجود نشان می‌دهد معضل بیکاری دانش‌آموختگان رشته‌های کشاورزی نسبت به سایر رشته‌های نظام آموزش عالی ایران وضعیت حادثتری دارد، به طوری که نرخ بیکاری در بین ۱۴۷ هزار دانش‌آموخته‌ی دانشگاهی کشاورزی، ۲۸ درصد گزارش شده که دو برابر نرخ بیکاری در بین سایر دانش‌آموختگان می‌باشد (۱۴).

در حال حاضر جمعیتی که بیش‌تر در معرض خطر بیکاری قرار دارند عمدتاً جوانان تحصیل‌کرده‌ای هستند که برای اولین بار وارد بازار کار می‌شوند و در سراسر جهان، میزان بیکاری جوانان دو تا سه برابر بالاتر از میزان بیکاری بزرگسالان است (۱۳). این گزارش‌ها و آمارهای موجود حاکی از آن است که دانش‌آموختگان کشاورزی پس از دانش‌آموختگی با چالش‌های زیادی روبرو بوده و عملاً نمی‌توانند وارد بازار کار شوند. در چنین شرایطی آموزش عالی باید رویکردی اتخاذ نماید که ضمن ارائه‌ی دانش جدید، کارآفرینی را نیز در دانشجویان نهادینه کند (۱۲)، بنابراین بهترین گزینه

برای آماده نمودن فراگیران نظام آموزش عالی جهت اشتغال در بازار کار، خوداشتغالی و آموزش کارآفرینی است (۲۱).

برای دستیابی به خوداشتغالی جوانان در آینده باید دیدگاه‌های آن‌ها را نسبت به خوداشتغالی را بهبود بخشید، اما قطعاً در این بین موانعی وجود دارد که با شناسایی و بررسی آن‌ها می‌توان زمینه‌های خوداشتغالی در بین جوانان تحصیل کرده در آینده را فراهم آورد. خوداشتغالی به معنی کار برای خود است، از این رو خود اشتغالی نوعی اشتغال در بخش غیرمزدبگیری است که فرد شاغل با اتکاء به توان شخصی، ابتکار و خلاقیت خود، به کارهای تولیدی و خدمات فنی و حرفه‌ای و در نتیجه کسب درآمد می‌پردازد (۸). از ویژگی‌ها و امتیازات این بخش از اشتغال آن است که فرد را به تدریج آماده کسب توانایی‌های لازم برای ورود به بازارهای گسترده‌تر می‌کند، بر این اساس، خوداشتغالی و کار برای خود زمینه‌ساز رشد اشتغال آزاد و کارآفرینی در جامعه است. خوداشتغالی به لحاظ انعطاف‌پذیری ساعات کار و استقلال در شرایط کار، طی سال‌های اخیر از استقبال شایان توجهی برخوردار بوده است.

کارآفرینی چیزی فراتر از اشتغال‌زایی محض است. هر چند می‌توان آن را از اجزای مهم پیکره‌ی اقتصادی به حساب آورد، اما مطمئناً این مقوله تمام آن چیزی نیست که در رابطه با کارآفرینی خواهد بود. کارآفرینان به شدت تحت تأثیر خطرهایی هستند که در زمان تغییر یک ایده‌ی قدیمی ایجاد می‌شود (۱).

چنان‌چه نگرش فرد نسبت به خوداشتغالی مناسب و مثبت باشد این مسئله روی رفتار وی تأثیر می‌گذارد و فرد در آینده رفتار خوداشتغالی را نشان می‌دهد. برای بهبود نگرش فرد و آماده‌سازی وی برای دستیابی به خوداشتغالی موانع زیادی وجود دارد. در مطالعاتی که به بررسی مهم‌ترین موانع خوداشتغالی پرداخته‌اند، عوامل اقتصادی مثل نداشتن سرمایه در تصمیم برای خوداشتغالی مؤثر است (۳، ۴، ۵، ۶، ۷). شریف‌زاده و زمانی به نقل از گالبریث (۲۰) عنوان کرده‌اند که موانع جنسیتی از جمله موانع کارآفرینی می‌باشد. بر اساس آن، زنان در مقایسه با مردان میزان ریسک‌پذیری کم‌تری دارند و کم‌تر به دنبال راهبردهای محتمل خطر هستند. در مطالعه‌ی گیب (۹) نیز یکی از اساسی‌ترین چالش‌های آموزش کارآفرینی در سطح آموزش عالی، عدم حمایت سازمانی از آن توسط مؤسسات آموزش عالی است. هم‌چنین فقدان برنامه‌ریزی آموزشی مناسب برای کارآفرینی نیز مؤید حمایت ضعیف از کارآفرینی است. کم‌بود مدرس شایسته و توانا در زمینه‌ی آموزش کارآفرینی یک مانع بزرگ بر سر راه آموزش کارآفرینی در سطح آموزش عالی است (۱۶).

طبق نظر برخی از محققان عدم تعامل بین مؤسسات آموزشی و بازار کار، نبود فرصت‌های شغلی کافی و نابرابری فرصت‌های شغلی برای زنان و مردان، ضعف برنامه‌های حمایت از خوداشتغالی، سازمان یافته نبودن بازار کار کشور و کم‌رنج بودن نقش مؤسسات کاربایی و مؤسسات محل تحصیل در این بازار از جمله مهم‌ترین موانع گذار موفق جوانان محسوب می‌شوند (۱۱). طبق نظر شریفی و همکاران (۱۹) عوامل ساختاری، زیربنایی، آموزشی، مشوق‌ها و انگیزش جزء اصلی‌ترین موانع موجود در زمینه‌ی کارآفرینی دانشجویان کشاورزی هستند. بر اساس مطالعه‌ی حلاج و همکاران (۱۰) نداشتن سرمایه کافی و وجود قوانین و مقررات نامناسب و محدودکننده برای شروع خوداشتغالی به ترتیب مهم‌ترین موانع خوداشتغالی از نظر دانشجویان بودند.

در مطالعه‌ی حسینی و همکاران (۱۲) نیز کمبود امکانات، تجهیزات در قالب موانع پشتیبانی اصلی‌ترین مانع کارآفرینی در آموزش عالی هستند و پس از آن عوامل آموزشی، برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و عامل انسانی قرار گرفتند. گزینه‌های اصلی الگوی زاهدی (۲۲) شامل گزینه‌های فردی، گزینه‌های سازمانی، گزینه‌های محیطی هستند که از سویی موجب توسعه‌ی کارآفرینی و از سوی دیگر مانع آن به حساب می‌آیند. در تحقیق نوروز زاده و رضایی (۱۷) عدم آگاهی دانشجویان، نبود استادان ماهر و خلاق، محتوای نامناسب دوره‌های آموزشی، عدم حمایت دولت مهم‌ترین بازدارنده‌ای مؤثر در ایجاد روحیه‌ی کارآفرینی دانشجویان مراکز آموزش عالی علمی- کاربردی بخش کشاورزی هستند. حقیق حاضر با هدف بررسی موانع خوداشتغالی از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی کرمانشاه به انجام رسید. امید می‌رود نتایج حاصل از این تحقیق علاوه بر غنی‌سازی پیشینه‌ی تحقیق در خصوص خوداشتغالی بتواند به دست‌اندرکاران آموزش عالی در رابطه با انجام رسالت واقعی آن‌ها که همان آماده کردن دانش‌آموختگان برای خوداشتغالی است، جامعه عمل بپوشاند.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر به لحاظ ماهیت کمی، از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش تحقیق، توصیفی- پیمایشی است. جامعه پژوهش شامل دانشجویان تحصیلات تکمیلی (۴۷۰ نفر) پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی کرمانشاه می‌باشند که شامل ۱۱۲ نفر دانشجویان دکترا و ۳۵۸ نفر دانشجویان کارشناسی ارشد هستند. بر اساس روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی با انتساب تناسب، ۵۲ نفر دانشجویان دکتری و

درصد) هستند. اکثریت دانشجویان مورد مطالعه بیکار (۱۷۸ نفر، ۸۳/۹۶ درصد) هستند. بررسی شغل والدین در نمونه‌ی مورد مطالعه حاکی از آن است که شغل والدین اکثریت دانش‌آموختگان مورد مطالعه، خوداشتغالی (۱۲۶ نفر، ۵۹/۴۳ درصد) نمی‌باشد. در بررسی گرایش‌های تحصیلی دانشجویان ۴۶ نفر زراعت و اصلاح نباتات، ۵۳ نفر ترویج و آموزش کشاورزی، ۳۶ نفر خاکشناسی، ۳۱ نفر علوم دامی، ۲۵ نفر گیاه‌پزشکی، ۹ نفر منابع طبیعی و ۱۲ نفر علوم مهندسی آب هستند.

اولویت‌بندی موانع خوداشتغالی

اولویت‌بندی موانع خوداشتغالی از نظر دانشجویان، در جدول ۱ ارائه شده است. بر اساس این جدول، نداشتن سرمایه‌ی کافی، عدم حمایت از دانش‌آموختگان کشاورزی برای راه‌اندازی خوداشتغالی توسط دولت و وجود قوانین دست‌وپاگیر و نامناسب برای شروع خوداشتغالی به عنوان اصلی‌ترین موانع خوداشتغالی از نظر دانشجویان هستند.

۱۶۰ نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد به منظور انجام مطالعه به عنوان نمونه انتخاب شدند. به منظور بررسی موانع خوداشتغالی از نظر دانشجویان مورد مطالعه از تحلیل عاملی اکتشافی نوع R استفاده شد. روایی ظاهری و محتوایی پرسشنامه در این مطالعه با نظر اساتید گروه ترویج و توسعه‌ی روستایی دانشگاه رازی و برخی از کارشناسان کارآفرینی استان تأیید شد. مقدار آلفای کرونباخ ۰/۸۶ نیز نشان‌دهنده‌ی پایایی پرسشنامه است. پس از تأیید روایی و پایایی، پرسش‌نامه در اختیار ۲۱۲ نفر از دانشجویان قرار گرفت و تجزیه و تحلیل داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS انجام گرفت.

نتایج و بحث

بر اساس یافته‌های به دست آمده میانگین سنی نمونه‌ی مورد مطالعه حدود ۲۵ سال بوده که جوان‌ترین آن‌ها ۲۱ سال و مسن‌ترین آن‌ها ۳۸ سال سن دارد. اکثریت دانشجویان مورد مطالعه دختر (۱۲۴ نفر یا ۵۸/۴۹ درصد) و مجرد با فراوانی (۱۳۶ نفر یا ۶۴/۱۵

جدول ۱- اولویت‌بندی موانع خوداشتغالی از نظر دانشجویان (n=۲۱۲)

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه‌ای	گویه
۱	۰/۱۲	۰/۵	۴	نداشتن سرمایه‌ی کافی
۲	۰/۱۳	۰/۵۸	۴/۳۳	عدم حمایت از دانش‌آموختگان کشاورزی برای راه‌اندازی خوداشتغالی توسط دولت
۳	۰/۱۵	۰/۶۰	۴/۱۱	وجود قوانین دست‌وپاگیر و نامناسب برای شروع خوداشتغالی
۴	۰/۱۵	۰/۶۴	۴/۲۴	فقدان مهارت‌های لازم برای راه‌اندازی و اداره‌ی خوداشتغالی
۵	۰/۱۵	۰/۶۷	۴/۳۱	عدم حمایت از دانش‌آموختگان کشاورزی برای راه‌اندازی خوداشتغالی توسط بانک‌ها و مؤسسات مالی دیگر
۶	۰/۱۶	۰/۷۲	۴/۴۳	نداشتن روحیه‌ی ریسک‌پذیری و کارآفرینی در دانش‌آموختگان کشاورزی
۷	۰/۱۷	۰/۷۶	۴/۲۹	وجود این تفکر که خوداشتغالی در بخش کشاورزی نسبت به سایر بخش‌ها مشکل‌تر است
۸	۰/۲۱	۰/۸۹	۴/۱۵	عدم توجه به خوداشتغالی به عنوان موضوع مهم برای دانش‌آموختگان کشاورزی توسط مسئولین
۹	۰/۱۹	۰/۷۹	۳/۹۸	نبود سازوکارهایی برای معرفی فرصت‌های شغلی مناسب و جدید به دانش‌آموختگان کشاورزی
۱۰	۰/۲۳	۰/۸۸	۳/۷۸	خلاقیت کم در دانش‌آموختگان به دلیل استفاده از روش‌های سنتی در تدریس
۱۱	۰/۲۰	۰/۸۵	۴/۱	نبود روحیه‌ی مسوولیت‌پذیری در دانش‌آموختگان کشاورزی
۱۲	۰/۲۱	۰/۸۵	۴	عدم همکاری اساتید برای ارائه‌ی اطلاعات بیشتر به دانش‌آموختگان کشاورزی در زمینه‌ی ایجاد خوداشتغالی
۱۳	۰/۲۱	۰/۸۰	۳/۷۵	عدم تناسب محتوای آموزشی دانشکده‌های کشاورزی با نیازهای بازار کار
۱۴	۰/۲۱	۰/۸۹	۴/۰۷	نبود روحیه‌ی اعتماد به نفس و استقلال طلبی در دانش‌آموختگان کشاورزی
۱۵	۰/۲۲	۰/۸۶	۳/۸۴	عدم علاقه‌ی دانش‌آموختگان کشاورزی به مشاغل کشاورزی
۱۶	۰/۲۳	۰/۸۸	۳/۷۸	پایین بودن کارایی دانشگاه‌ها در تربیت دانش‌آموختگان کارآفرین
۱۷	۰/۲۴	۰/۹۹	۴/۰۵	سنتی بودن بخش کشاورزی و عدم هم‌خوانی آن با فناوری‌های روز دنیا
۱۸	۰/۲۴	۱/۰۱	۴/۱۴	کمبود بازدیدها و گردش‌های علمی به منظور آشنایی دانشجویان با آینده‌ی شغلی خود
۱۹	۰/۲۴	۰/۹۴	۳/۸۴	سطح پایین دانش شغلی فارغ‌التحصیلان کشاورزی
۲۰	۰/۲۶	۱	۳/۹۱	عدم وجود اساتید آگاه و خیره به علم روز کشاورزی

مقیاس: خیلی کم= ۱، کم= ۲، متوسط= ۳، زیاد= ۴، خیلی زیاد= ۵؛ مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

تحلیل عاملی موانع خوداشتغالی

داده‌ها برای تحلیل عاملی، آزمون بارتلت^۱ و ضریب KMO^۲ به کار گرفته شد. نتایج در جدول ۲ ارائه شده است.

جهت تقلیل و دسته‌بندی موانع از تحلیل عاملی اکتشافی نوع R استفاده شد. برای تعیین مناسب بودن

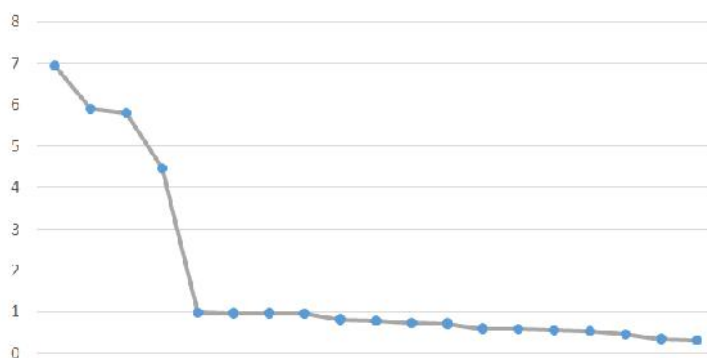
جدول ۲- مقدار ضریب KMO و آزمون بارتلت در رابطه با موانع خوداشتغالی از دیدگاه دانشجویان

مقادیر	آزمون‌ها
۰/۷۸۷	مقدار KMO
۴۹۰۵/۵۶۳	مقدار بارتلت
۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری

مآخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

مقدار واریانس مشترک بیش‌تر از مقدار واریانس خاص باشد عامل‌های فوق به عنوان عامل‌های معنی‌دار استخراج و مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد (۱۵). نتیجه آزمون بریدگی در پژوهش حاضر در نمودار ۱ گزارش شده است

بر اساس نتایج جدول ۲ مشخص شد که داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب هستند. آزمون بریدگی^۱ به عنوان یکی از روش‌های تعیین تعداد عامل‌ها در نظر گرفته می‌شود. این روش تعداد مناسب عامل‌ها را بر مبنایی تعیین می‌کند که هنوز میزان واریانس خاص بر واریانس مشترک غلبه نکرده است، بنابراین، تا زمانی که

شکل ۱- آزمون بریدگی مربوط به موانع خوداشتغالی از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی.

طریق تحلیل عاملی شناسایی شد. با توجه به مقدار ویژه‌ی گزارش شده در جدول ۳، عامل اول با مقدار ویژه ۶/۹۴ بیش‌ترین سهم (۱۹/۵۴ درصد) و عامل چهارم با مقدار ویژه ۴/۴۷ کم‌ترین سهم (۸/۴۹ درصد) را در تبیین واریانس کل داشتند.

در این تحقیق بر اساس نتایج حاصل از آزمون بریدگی و معیار کایزر، ۴ عامل با مقادیر ویژه بالاتر از یک استخراج شدند که در مجموع ۵۵/۷۶ درصد از واریانس کل عامل‌ها را تبیین می‌کردند. مقدار باقیمانده مربوط به عواملی بود که در تحلیل شناسایی نشده بودند، بنابراین، بیش‌تر از نیمی از موانع خوداشتغالی از

جدول ۳- تعداد عامل‌های استخراج شده و سهم هر یک از آن‌ها از تبیین واریانس

شماره عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس مقدار ویژه	درصد واریانس تجمعی
۱	۶/۹۴	۱۹/۵۴	۱۹/۵۴
۲	۵/۹۱	۱۴/۴۸	۳۴/۰۲
۳	۵/۸۱	۱۳/۲۵	۴۷/۲۶
۴	۴/۴۷	۸/۴۹	۵۵/۷۶

مآخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

هر عامل و بار عاملی آن‌ها، عامل‌های مزبور به این ترتیب نام‌گذاری شدند:
 ۱- عوامل آموزشی، ۲- عوامل ساختاری و سیاستی، ۳- عوامل شخصیتی و ۴- عوامل اجتماعی- اقتصادی

به منظور جداسازی عامل‌ها به صورت روشن‌تر از چرخش عاملی به روش واریماکس استفاده شده است. بار عاملی هر متغیر پس از چرخش عاملی در جدول ۴ آمده است. پس از بررسی گویه‌های (متغیرها) مربوط به

جدول ۴- ماتریس هم‌بستگی عامل‌ها بعد از چرخش به روش واریماکس

بار عاملی	گویه‌های هر عامل	عامل	ردیف
۰/۷۳۲	پایین بودن کارایی دانشگاه‌ها در تربیت دانش‌آموختگان کارآفرین	عوامل آموزشی	۱
۰/۷۲۷	خلافت کم در دانش‌آموختگان به دلیل استفاده از روش‌های سنتی در تدریس		
۰/۶۶۴	عدم همکاری اساتید برای ارائه‌ی اطلاعات بیشتر به دانش‌آموختگان کشاورزی در زمینه‌ی ایجاد خوداشتغالی		
۰/۶۴۵	عدم تناسب محتوای آموزشی دانشکده‌های کشاورزی با نیازهای بازار کار		
۰/۵۶۰	کمبود بازدیدها و گردش‌های علمی به منظور آشنایی دانشجویان با آینده‌ی شغلی خود	عوامل سیاسی	۲
۰/۵۵۴	سطح پایین دانش شغلی دانش‌آموختگان کشاورزی		
۰/۴۹۵	عدم وجود اساتید آگاه و خبره به علم روز کشاورزی		
۰/۶۹۴	عدم حمایت از دانش‌آموختگان کشاورزی برای راه‌اندازی خوداشتغالی توسط دولت		
۰/۶۳۸	وجود قوانین دست‌وپاگیر و نامناسب برای شروع خوداشتغالی	عوامل اجتماعی	۳
۰/۶۳۸	عدم حمایت از دانش‌آموختگان کشاورزی برای راه‌اندازی خوداشتغالی توسط بانک‌ها و مؤسسات مالی دیگر		
۰/۵۹۲	نبود سازوکارهایی برای معرفی فرصت‌های شغلی مناسب و جدید به دانش‌آموختگان کشاورزی		
۰/۵۸۶	سنتی بودن بخش کشاورزی و عدم همخوانی آن با فناوری‌های روز دنیا		
۰/۶۷۱	نبود روحیه‌ی اعتماد به نفس و استقلال طلبی در دانش‌آموختگان کشاورزی	عوامل اقتصادی	۴
۰/۶۴۱	عدم علاقه‌ی دانش‌آموختگان کشاورزی به مشاغل کشاورزی		
۰/۶۲۰	نبود روحیه‌ی مسوولیت‌پذیری در دانش‌آموختگان کشاورزی		
۰/۵۸۷	فقدان مهارت‌های لازم برای راه‌اندازی و اداره‌ی خوداشتغالی		
۰/۵۷۲	نداشتن روحیه‌ی ریسک‌پذیری و کارآفرینی در دانش‌آموختگان کشاورزی	عوامل فرهنگی	۴
۰/۴۲۵	وجود این تفکر که خوداشتغالی در بخش کشاورزی نسبت به سایر بخش‌ها مشکل تر است		
۰/۳۵۹	عدم توجه به خوداشتغالی به عنوان موضوع مهم برای دانش‌آموختگان کشاورزی توسط مسئولین		
۰/۳۱۷	نداشتن سرمایه‌ی کافی		

مآخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

مسوولیت‌پذیر نبودن و فقدان مهارت‌های لازم و سایر ویژگی‌ها می‌تواند مانع کارآفرینی و خوداشتغالی در دانشجویان شود. گیب (۹)، حسینی و همکاران (۱۲) و زاهدی (۲۲) نیز به این موارد به عنوان موانع کارآفرینی اشاره کرده‌اند. در مجموع با توجه به نتایج تحقیق و به منظور تقویت نگرش‌های مثبت نسبت به خوداشتغالی در دانشجویان کشاورزی پیشنهادهایی ارائه می‌شود:

- آگاهی کارگزاران بخش خصوصی از ایده‌های خلاق و کارآفرینانه‌ی دانشجویان در قالب برگزاری جلسات مشترک و کمک‌های حمایتی دولت با اعطای وام‌های کم‌بهره می‌تواند به خوداشتغال شدن دانش‌آموختگان و حرکت به سوی اقتصاد مقاومتی در کشور کمک کند.

- بر اساس نتایج تحقیق موانع آموزشی سطح پایین دانش شغلی و مهارتی دانش‌آموختگان، کمبود بازدید و گردش‌های علمی، عدم همکاری اساتید خبره جزء موانع خوداشتغالی به حساب می‌آیند. بنابراین، برقراری ارتباط مستقیم و نزدیک بین دانشجویان با کشاورزان و بخش‌های خصوصی می‌تواند در آشنا شدن دانشجویان با قوانین کسب‌وکارهای کشاورزی و انجام فعالیت‌های عملی در شرایط واقعی مؤثر واقع شود.

- موانع شخصیتی (عدم مسوولیت‌پذیری، اعتماد به نفس پایین و ریسک‌پذیری کم دانش‌آموختگان) از اصلی‌ترین موانع خوداشتغالی هستند. برای رفع این موانع، تقویت علاقه‌مندی به فعالیت‌های خوداشتغالی از طریق برنامه‌ریزی اصولی و ارائه‌ی مطالب کاربردی و تنظیم محتوای آموزشی بر اساس نیازهای بازار کار در دوران تحصیل دانشجویان از مهم‌ترین تلاش‌ها هستند.

بر اساس نتایج تحقیق حاضر در مجموع موانع بر سر راه خوداشتغالی از دیدگاه دانشجویان در چهار دسته‌ی کلی تقسیم‌بندی شده‌اند. این موانع شامل موانع آموزشی، ساختاری- سیاسی، شخصیتی، اجتماعی- اقتصادی هستند و توانسته‌اند که بیش از نیمی از موانع خوداشتغالی را شناسایی کنند. نداشتن سرمایه‌ی کافی، عدم حمایت از دانش‌آموختگان کشاورزی برای راه‌اندازی خوداشتغالی توسط دولت و وجود قوانین دست‌وپاگیر و نامناسب برای شروع خوداشتغالی سه مورد از مهم‌ترین موانع خوداشتغالی هستند. این یافته‌ها با نتایج به دست آمده توسط محققان مختلف مطابقت دارد (۷،۶،۵،۴،۳).

بر اساس مطالعات نوروززاده و رضائی (۱۷)، عدم حمایت دولت از اصلی‌ترین عوامل بازدارنده و مؤثر بر روحیه‌ی کارآفرینی دانشجویان در مراکز آموزش عالی علمی کاربردی کشاورزی بوده است که با یافته‌های تحقیق حاضر هماهنگ است. مطالعه‌ی حلاج و همکاران (۱۰) نیز نشان داد، نداشتن سرمایه‌ی کافی و وجود قوانین و مقررات محدودکننده برای شروع خوداشتغالی مهم‌ترین موانع از نظر دانشجویان بوده است.

بر اساس یافته‌های تحقیق، عدم وجود اساتید آگاه و خبره به علم روز کشاورزی، سطح پایین دانش شغلی دانش‌آموختگان کشاورزی و کمبود بازدید و گردش‌های علمی به منظور آشنایی دانشجویان با آینده‌ی شغلی خود جزء موانع کم‌اهمیت‌تر به حساب می‌آیند که کاتز (۱۶) و نوروززاده و رضائی (۱۷) در مطالعات خود به آن اشاره نمودند. بر اساس یافته‌های تحقیق ویژگی‌های فردی هم‌چون نبود روحیه‌ی اعتماد به نفس،

منابع

1. Miri, A.M. 2009. Entrepreneurship education the creation, development, orientations and challenges, *Entrepreneurship Development*, 1: 133-169 (In Persian).
2. Amir Teymori, S. and S. Khalilian. 2008. Growth of Productivity of Total Factors in the Agricultural Sector and Its Prospects in the Fourth Development Plan. *Agricultural Economic and Development*, 15: 37-52 (In Persian).
3. Balamoune-Lutz, M., Z. Brixiova and L. Ndikumana. 2011. Credit Constraints and Productive Entrepreneurship in Africa, Political Economy Research Institute, Working paper series, 3: 134-161.
4. Botha, M. 2008. The Entrepreneur. In G. Nieman and C. Nieuwenhuizen (Eds). *Entrepreneurship: a Sought African Perspective*, Van Schaik publisher, Pretoria, South Africa: 29-51.
5. Cassar, G. 2004. The Financing of Business Start-Up. *Journal of Business Venturing*, 19: 261-283.
6. Ebben, J.J. 2008. Bootstrapping and the Financial Conditions of Small Firms. *International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research*, 15: 346-363.
7. Ghambarali, R., H. Agahi, A.H.A. Baygi and K. Zarafshani. 2014. Assessing the Barriers to Access of Agricultural Entrepreneurs to Financial Capital. *Journal of Entrepreneurship and Agriculture*, 1: 37-51 (In Persian).
8. Ghavami, H. 2004. The study of self-employment compared of in wage employment. *Journal of economic research*, 63: 151-172 (In Persian).
9. Gibb, A. 2002. *Creating Conductive Environments for Learning and Entrepreneurship*, Industry and Higher Education, 16: 135- 148.
10. Hallaj, Z., A.R. Gheyasi and S. Esfarani. 2014. An Investigation of female students' attitude toward Self-Employment and that's Barriers (Case Study: Agriculture and Natural Resources Students, university of zabol). Fifth congress of agricultural extension and education sciences and natural resources of Iran, Zanjan University (In Persian).
11. Harandi, F. and Z. Fallah Mohsen Khani. 2007. Youth Employment and its Challenges. *Social Welfare Quarterly*, 25: 133-146 (In Persian).
12. Hosseini S.M., S.J. Hosseini and M.R. Soleimanpour. 2011. Identify and Analyze the Barriers to Entrepreneurship in Higher Education of Agriculture from the Views of Graduate Students. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development*, 41: 359-368 (In Persian).
13. International Lab our Organization (ILO). 2001. Youth and work: global Trend, International Labor Office, Geneva. Retrieved from: www.ilo.org/public/english.
14. Jalali, Kh. 2004. Organizing the Employment of Graduates in Field of Agriculture and Natural Resources. *Journal of Agricultural Engineering and Natural Resources*, 2: 19-23 (In Persian).
15. Kalantari, Kh. 2009. Data Processing and Analysis in Socio-Economic Research, Edition 4, Farhang Saba Publisher, Tehran, Iran: 388 pp (In Persian).
16. Katz, J.A. 2003. The Chronology and Intellectual Trajectory of American Entrepreneurship Education 1876. *Journal of Business Venturing*, 18: 283-300.
17. Noroz zadeh, R. and N. Rezaei. 2010. Encouragers and In hibit or Affecting on the Entrepreneurial Spirit from Students Perspective of Higher Education Centers of Agricultural Science-Practical *Journal of Agricultural Education Administration Research*, 12: 75- 90 (In Persian).
18. Rahaei, Z. 2005. Study of the Role of Higher Education in Solving the Problem of employment to fgraduates, Entrepreneurial University, the Needs of The Market, Monthly of Tadbir, 159, retrieved from: www.imi.ir/tadbir/tadbir-159/reports-159/2/asp (In Persian).
19. Sharifi, A., H.R. AliZadeh, A. Esmailipour and A. Soleimani. 2008. Factor Analysis of Barriers in the Field of Entrepreneurship of Agriculture Students from the Perspective of Senior Students of Agriculture(Case Study: College of Agriculture, Jiroft, Kerman Bahonar University Proceedings of the National Conference of Higher Education and Entrepreneurship (Past, Present, Future), the University of Human Sciences, Semnan University, 475- 484 (In Persian).
20. Sharifzadeh, M. and Gh.H. Zamani. 2006. Entrepreneurial Spirit in Agricultural Students: Case Study of Shiraz University. *Iranian Journal of Agriculture Science*, 37: 107-115 (In Persian).
21. Taj Abadi, R. 2008. Education and Development of entrepreneurship and Methods of Their application in Agricultural Higher Education System. National Conference on Entrepreneurship, Culture and Society, Islamic Azad University of Roodehen Branch, 1-78 (In Persian).
22. Zahedi, S.H. 2004. Systems Analysis of Options Affecting Entrepreneurship. Proceedings of Entrepreneurship and Advanced Technologies, Edition of Tehran University and the Institute of Research and Development Humanities, Tehran. First Edition: 230 pp (In Persian).

Assessing the Self-Employment Barriers from the Perspective of Graduate Students of Campus of Agriculture and Natural Resources of Razi University, Kermanshah

Hossein Agahi¹, Fatemeh Ghorbani Piralidehi² and Samireh Sey Mohammadi³

1 and 3- Associate Professor and Ph.D. Student, Razi University, Kermanshah

2- Ph.D. Student, Razi University, Kermanshah,

(Corresponding author: fateme_ghorbani1143@yahoo.com)

Received: January 11, 2016 Accepted: April 11, 2016

Abstract

Self-employment is one of the best options to prepare higher education system learners for employment in the labor market and resolving the unemployment problem but there are barriers against it. The purpose of this study is to assess the self-employment barriers from the perspective of graduate students of Campus of Agriculture and Natural Resources of Razi University in Kermanshah. The general approach of research is quantitative and in terms of target is practical. Statistical population consisted of 470 students. Based on random stratified sampling method 52 Ph.D. students and 160 M.Sc. students were selected in order to do this study. Was used data collection, the researcher made questionnaire. The validity of questionnaire was confirmed by a panel of experts (scientific board members of department of extension and rural development of Razi University and some of entrepreneurship experts in province) and its reliability was calculated using alpha Cronbach coefficient ($\alpha = 0.86$). The exploratory factor analysis and SPSS software was used to analyze the results. Based on the results of exploratory factor analysis, 4 factors include of training, structural- political, personality and social- economical are the barriers to self-employment from the perspective of students who explained 55.76 percent of the total variance. Holding of joint meetings of students with the private sector, become familiar students with the rules of agricultural businesses and setting up educational content based on labor market needs to improve the self-employed status in the future is recommended.

Keywords: Entrepreneurship, Graduate Students, Razi University, Self-Employment Barriers